

РАЗДЕЛ А

СЪСТОЯНИЕ НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ

I. СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА РАМКА. МЯСТО НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ В НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА

Стабилност и високи темпове на растеж характеризират икономиката на България през 2004 г., което намира израз в положителното развитие на основните макроикономически индикатори.

За 2004 г. брутният вътрешен продукт (БВП), по пазарни цени достига номинален стойностен обем от 38 008 млн. лв., докато за 2003 г. размерът му е бил 34 547 млн. лв., за 2002 г. – 32 335 млн. лв. Спрямо 2003 г. физическия обем на БВП е нараснал с 5,6%, което представлява най-високият растеж от началото на прехода досега.

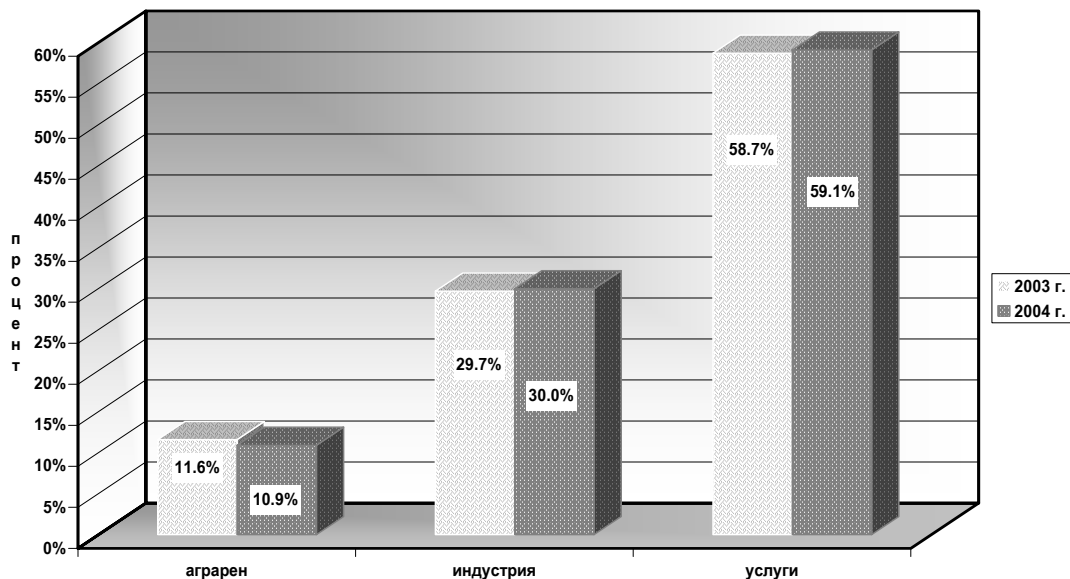
Изчислен на човек от населението, за 2004 г. се пада 4 885 лв. от стойностния обем на БВП, или 3 101 щатски долара, при среден валутен курс 1,575 лева за долар. За сравнение, през 2003 г. БВП на човек от населението е 4 416 лв. или 2 548 щатски долара, при среден валутен курс 1,733 лева за долар.

Създадената брутна добавена стойност (БДС) от икономическите дейности на националната икономика през 2004 г. възлиза на 32 942 млн. лв. по текущи цени, като отбелязва ръст от 5,4% спрямо този, достигнат през 2003 г., който за отделните сектори е както следва:

- За индустриалния сектор - 5,3%, като индустрията създава 30,0% от добавената стойност в икономиката.
- За сектора на на услуги - 6,0%, като делът му в общата добавена стойност е 59,1%.
- За аграрния сектор – 2,2 %, а делът му в добавената стойност е 10,9%,

Относителният дял на БДС, създадена в аграрния сектор запазва тенденцията на намаление - от 13,4% през 2001 г., 12,1 % през 2002 г., 11,6% през 2003 г. до 10,9% през 2004 г.

Структура на икономическите сектори в БДС за периода 2003 г. - 2004 г.

Фиг. I.1

Външнотърговското салдо на Р България и през 2004 г. е отрицателно, в размер на 3 900 млн.лв., като се увеличава с 622 млн.лв. спрямо същия период на предходната година. Темповете на нарастване на вноса (14,1%) остават по-високи от тези на износа (13,1%), което води до увеличаване на търговския дефицит. Основни фактори за силния внос на стоки е увеличеното потребление, свързано с ръста на заплатите и заетостта, кредитите за домакинствата, отложеното потребление през последните години с очаквания за благоприятни периоди. *Външната търговия със селскостопански стоки за 2004 г. приключва с положително търговско салдо на стойност 247 004 хил. щ. д., (389 031хил. лв., при среден курс на щатския долар 1,575 лв.).*

Инвестициите в разходи за придобиване и придобити дълготрайни материални активи през 2004 г. възлизат на 15 430,5 млн. лв., от тях в аграрния сектор – 324 млн. лв.

През 2004 г. в резултат на активизирането на икономиката в частния сектор и реализацията на програми и мерки на пазара на труда се запазва тенденцията за повишаване на заетостта и намаление на равнището на безработицата. Средногодишния брой на регистрираните безработни през 2004 г. е 450 566 души, като намалява с 10% спрямо 2003 г. По данни на Агенцията по заетостта равнището на безработицата в страната е 12,67% и бележи спад с 2 пункта в сравнение с 2003 г.

През 2004 г. средната годишна работна заплата на наетите за страната достига 3 618 лв., като нараства в номинално изражение с 15,5% в сравнение с 2003 г.

Инфлационните процеси в страната за периода 2001 – 2004 г. се характеризират със стабилност. Инфлацията в края на 2004 г. е 4,0 % , а средногодишна инфлация е 6,1 %.

Таблица I.1.

Основни макроикономически показатели за периода 2001-2004 г.

	Показатели	2001	2002	2003	2004*
1.	Брутен вътрешен продукт (БВП) – текущи цени - млн.лв.	29709	32 335	34 547	38 008
	В т.ч.: Брутна добавена стойност (БДС) – млн.лв.	26 356	28 526	30 227	32 942
	Брутна добавена стойност –млн.лв. - Селско и горско стопанство и лов -Риболов	3 520 13	3 446 14	3 484 14	3 567 14
	Изменение на физическия обем на БДС спрямо предходна година - Селско и горско стопанство и лов - Риболов	+ 0,3% + 1,9%	+5,5 % +4,8%	-1,0% +1,7%	+ 2,2 % +4,4%
	Дял на брутната добавена стойност от отрасъл Селско и горско стопанство и лов в БДС за икономиката като цяло	13,4%	12,1%	11,6%	10,9%
2.	Ръст на БВП (спрямо предходна година)	+ 4,1%	+4,9%	+4,5%	+5,6%
3.	БВП на човек от населението - в левове - в щатски долари	3 754 1 718	4 109 1 978	4 416 2 548	4 885 3 101
4.	Външнотърговско салдо – млн.лв.	-2 250	-2 141	-3 279	- 3 901
	В т.ч.:** Селско стопанство – млн.лв.	+ 222,1	+ 498,46	+ 321,0	+ 389,0

5.	Инвестиции в разходи за придобиване и придобити материални дълготрайни активи – млн.лв.	12 663,9	14 379,5	16 086,5	15 430,5
	В т.ч. Инвестиции в аграрния сектор (селско, горско стопанство, лов и риболов) – млн.лв.	271,2	380,9	506,2	324,0
6.	Инфлация: - средно за периода - в края на периода	7,4% 4,8%	5,8% 3,8%	2,3% 5,6%	6,1% 4,0%
7.	Валутен курс лева/USD	2,185	2,077	1,733	1,575
8.	Равнище на безработицата –средногодишна стойност ***	18,08%	17,71%	14,24%	12,67%
	Регистрирани безработни – общо	662 260	602 524	500 664	450 566
9.	Средна годишна заплата на наетите за страната - лева	2 880	3091	3 280	3 618
	- в селско, горско и ловно стопанство - лева	2 227	2 307	2 431	2 675
	- в рибно стопанство - лева	1 295	1 347	1 498	1 661

Източник: НСИ

Забележка: * Предварителни данни

** изчислено по валутния курс от т.7

*** по данни от Агенцията по заетостта

II. РАЗВИТИЕ НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ ПРЕЗ 2004 г. И ПРОГНОЗИ ЗА 2005 г.

1. Поземлени отношения, използване на земеделската земя, регистрирани земеделски производители

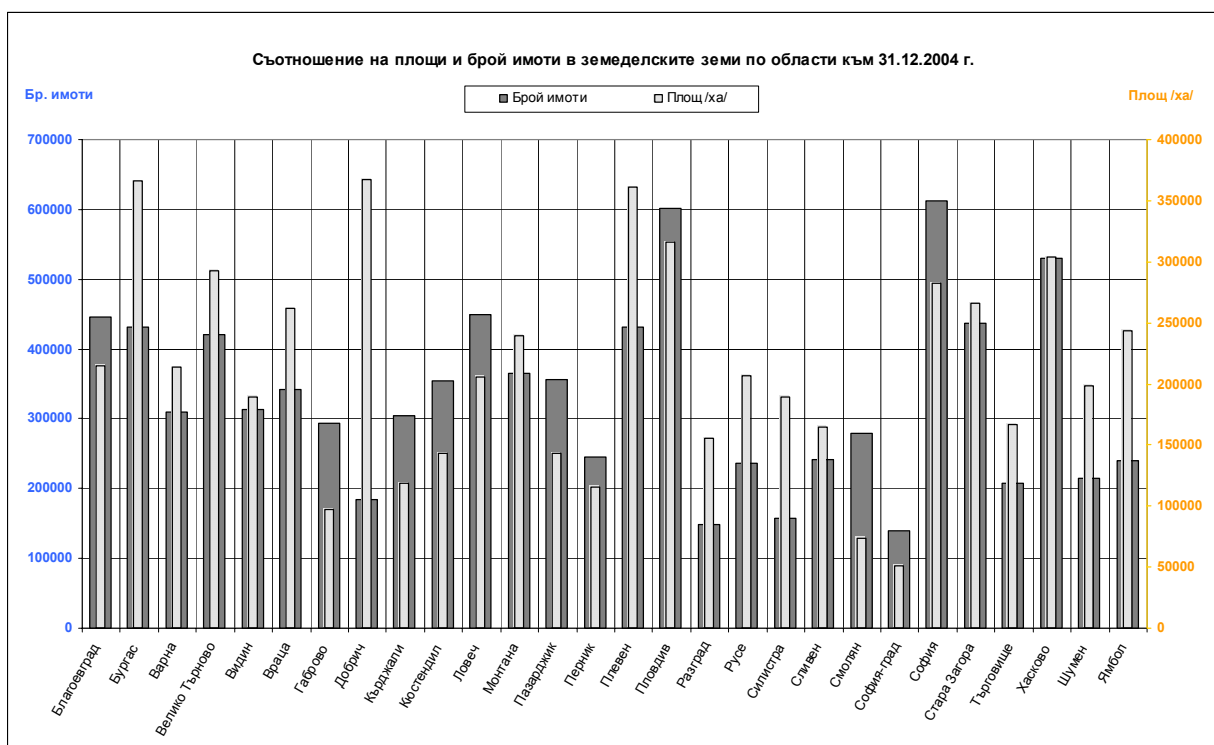
1. 1. Поземлена собственост и поземлени отношения

1.1.1. Поземлена собственост

През 2004 г. продължи работата по системата за събиране, обобщаване и анализиране на данните за поземлената собственост и поземлените отношения в България, поддържане на актуални данни и координация между общинските служби “Земеделие и гори”, областните дирекции “Земеделие и гори” и МЗГ. Това позволява МЗГ да разполага с моментни данни за поземлената собственост, както и да се проследи динамиката и тенденциите по отношение на собствеността и ползването на земеделските земи.

Съотношението между площта на земеделските имоти и техния брой дава представа за раздробеността на земята по области. (Фиг. II.1) По този признак областите могат да се обособяват в две основни групи :

- Области, в които на малка по размер площ земеделска земя съответства голям брой имоти – Смолян, Кърджали, Кюстендил, Пазарджик и др.;
- Области, в които на голяма по размер площ земеделска земя съответства малък брой имоти – Добрич, Плевен, Бургас, Ямбол, Шумен и др.

Източник: МЗГ

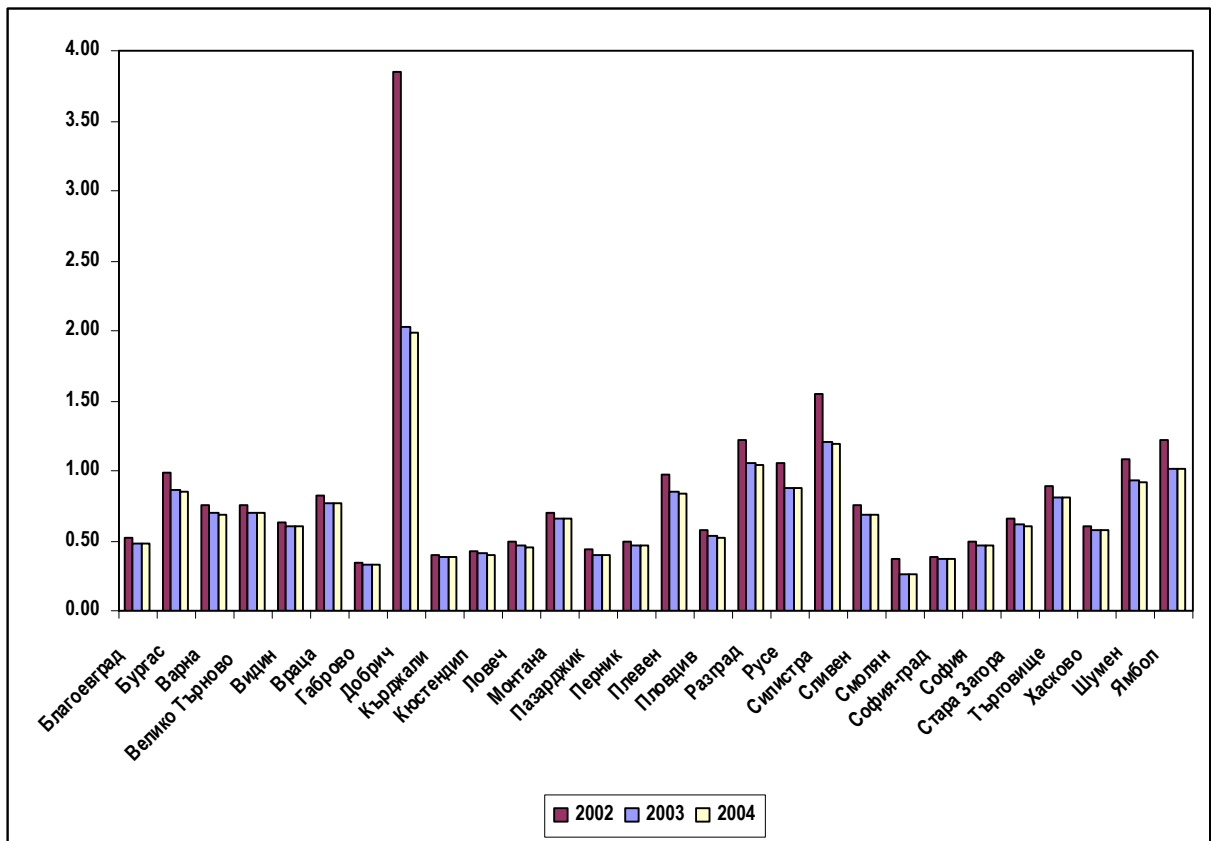
Фиг. II.1

Средната площ на един имот в земеделските земи по области, получена като отношение на земеделската земя и броя на имотите в съответната област е дадена във Фиг.II.2 Графиката представя информация за периода 2002 – 2004 г.

През 2002 г. имотите като цяло за всички области са били с по-голяма площ, която плавно намалява през 2003 и 2004 г. Това е основно следствие от процеса на разделяне на поземлените имоти между наследниците на собствениците на възстановена земеделска земя. Най-динамичен е този процес за областта с традиционно най-добре развито земеделие и уедрена поземлената собственост - област Добрич, където средната площ на един имот намалява почти два пъти - от близо 4 ха на 2 ха.

За различните области на страната, съобразно географските дадености и специфика, през 2004 г. големината на поземлените имоти варира в широки граници – от средно 0,26 ха за област Смолян, до 1,99 ха за област Добрич.

**Средна площ на имот в земеделските земи по области
за периода 2002 – 2004 г.**

Източник: МЗГ

Фиг. II.2

1.1.2. Пазар на земята

Данните за 2004 г. характеризират динамичен пазар на земята. Реализирани са 45 855 сделки за 452 640 дка земи за селскостопански цели със средна цена от 134 лв/дка. Сделките със земеделски земи, които са реализирани с цел промяна на предназначението са 2 582 бр., за 10 700 дка. Средната пазарна цена е 7 585 лв/дка. Общо за 2004 г. са реализирани 48 437 сделки за 463 330 дка, при средна цена на земята от 306 лв/дка.

Общите характеристики на пазара на земя за 2004 г. са следните:

- Търсенето и предлагането на земеделски земи е относително балансирано за страната като цяло. В повечето случаи разминаване има по отношение на качествените характеристики на земеделските имоти;
- Нова тенденция на пазара на земеделски земи е търсенето на земи от I до III категория и диференциране на офертните цени за покупки и рента според категорията на земята;
- Търсенето е предимно за закупуване на земя за земеделски нужди. За 2004 г. само 2,3% от продадената земя е с цел промяна на предназначението;
- Пазарът е стабилен в ценово отношение.

- През 2004 г. се запазва тенденцията цените на земите за развитие на земеделски производство да са ниски. Изключителен ръст бележат цените на имотите в близост до морето, планински курорти, големи градове;
- Стабилни рентни плащания и засилване на конкуренцията между наематели за осигуряване на земя за развитие на производството.

Добрата стопанска 2003/2004 г. е един от факторите за активизиране търсенето на земеделски земи. Допълнителен стимул за развитието на пазарните отношения са приключилите преговори с Европейския съюз по глава „Земеделие“, което определи финансовата рамка за подпомагане на земеделските производители след 2007г.

Запазва се диференциацията на пазара на земеделски земи по региони на страната. В основата на регионалните различия са действащите производствени структури, доходността на земеделското производство, разпределението на собствеността. Запазва се тенденцията в основните зърнопроизводителни райони на страната пазарът на земя да е по-динамичен, както по отношение на сключените сделки, така и по отношение на пазарните цени.

1.1.3. Наемни/арендни отношения в земеделието

За 2004 г. са сключени 264 726 арендни договори за 56 2870 ха. В парично изражение рентата е от 50 - 100 лв./ха (5 – 10 лв./дка) . Средният размер на наетата от един арендатор земя е 63,5 ха, като този показател е най-висок за Северния централен район – 146 ха.

Наета е земята на 363 481 собственици.

Регистрираните наематели и арендатори са 8 858 броя, което сравнено с 2003 г. бележи увеличение от 3,3 пъти.

Според нивото и обема на сключените арендни договори и наетата земя, районите в страната могат да се разграничат в три групи:

- Райони с развити наемни отношения. Лидер в тази група е Северният централен район, следван от Североизточния район на страната. Най-добре развити арендни отношения се регистрират в областите Плевен и Велико Търново. Плащането на рентата е в ценовия диапазон от 50 до 150 лв./ха, а в натура достига до 600 кг/ха зърно.
- Умерено развити са арендните отношения в Югоизточния район. Равнището на рентните плащания е от 50 до 300 лв./ха, а в област Ямбол размерът на натуралната рента достига до 1000 кг/ха зърно.
- Слабо развити за 2004 г. са арендните отношения в Северозападния, Южен централен и Югозападния райони. Преобладава натуралната рента, която е значително по-ниска от останалите райони.

1.1.4. Пилотни проекти за комасация

В настоящия момент уедряването на земите се извършва чрез свободно изразено желание от страна на собствениците на земя. В Министерство на земеделието и горите се изпълняват два проекта за комасация по споразумение. Изпълнението на проектите показва, че комасацията е продължителен и сложен процес, свързан с правни и финансови ангажименти за собствениците. Работата по проектите започна в края на 2002 г. Обхванати са 5 землища, избрани по различни критерии, намиращи се в различни географски райони на страната със специфични селскостопански характеристики. Подробно дейностите по уедряването на земеделските земи в землищата на избраните селища за 2003 г. са дадени в Аграрен доклад 2004.

Проект “Комасация по споразумение в България”

Проектът се изпълнява в землищата на:

- с. Ломци, общ. Попово, обл. Търговище и
- с. Голеш, общ. Кайнарджа, обл. Силистра.

В проектите за комасация участват само земеделски земи с начин на трайно ползване – ниви, възстановени в нови реални граници.

След решението за спиране на проекта за с. Ломци бе направен опит за частична комасация в землището по масиви. Оказа се обаче, че повечето собственици имат само по един имот в избраните масиви и те не биха имали полза от комасиране по този начин. В резултат на това Централната Работна Група реши да спре проекта в това пилотно землище.

В с. Голеш през 2004 г. беше изготвен окончателния план за комасация. През м. април 2005 г. бе подписан нотариалния акт и след прибиране на реколтата се отложиха новите граници на терена.

Проект “Консултантски услуги за изпълнение на пилотен проект за комасация на земеделски земи”

В процес на изпълнение е и втория проект за комасация. Проектът обхваща землищата на:

- с. Абрит, общ. Крушари, обл. Добрич,
- с. Хърлец, общ. Козлодуй, обл. Враца,
- с. Ботево, общ. Тунджа, обл. Ямбол.

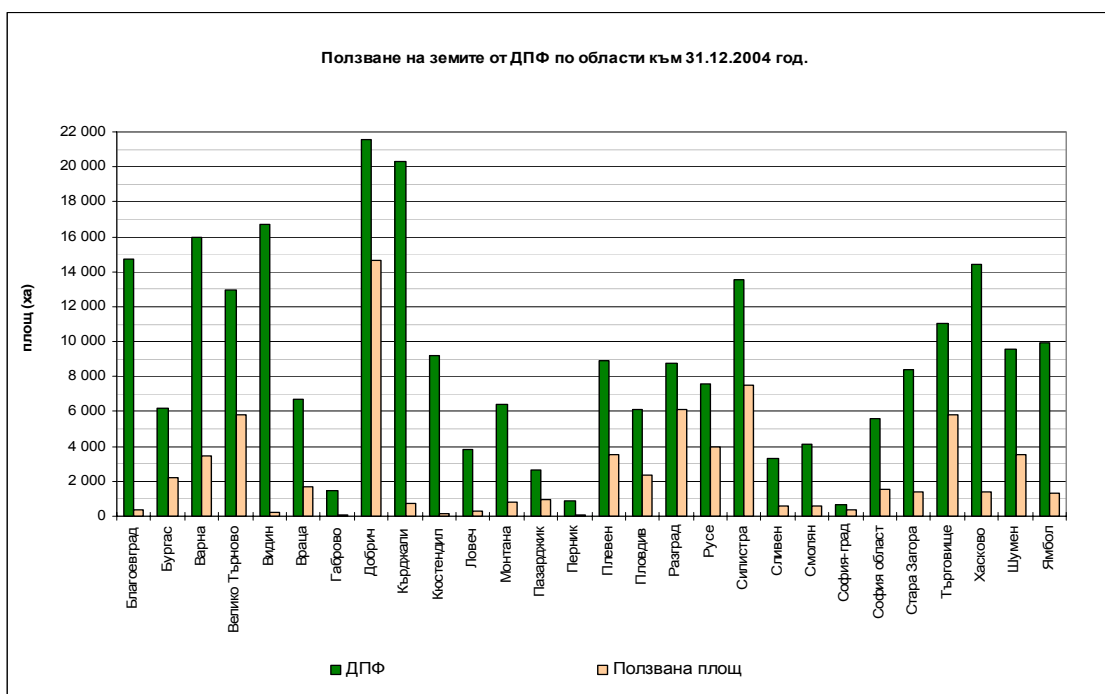
През юни 2005 г. проектът се намира на етап одобряване на комасационния план. Изработен е втори проекто-комасационен план и за трите землища. През м. септември се приеха окончателните комасационни планове.

1.1.5. Държавен поземлен фонд (ДПФ). Участие на ДПФ в процеса на развитие на поземлените отношения в България

Размерът на земите от ДПФ към 31.12.2004 г. е 251 284 ха. В сравнение с 2003 г. земите от ДПФ намаляват поради няколко причини:

- Изключване на земи от ДПФ за защитени територии;
- Спечелени на търг земи от ДПФ от притежатели на поименни компенсационни бонове (ПКБ);
- Оземляване на безимотни и малоимотни граждани чрез прехвърляне на правото на собственост върху земите;
- Предоставяне на земи от ДПФ за обезщетение по реда на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ).
- Унифициране и актуализиране на данните в цифровите модели на картата на възстановената собственост и регистрите към тях, в резултат на което от ДПФ са изключени площи, които не представляват земеделски земи;

За 2004 г. в приход на ДПФ са постъпили 7 185 ха от идентифициране на земеделски имоти, държавна собственост (главно високопланински пасища), както и от извършени замени със земеделски земи, собственост на физически и юридически лица.

Източник: МЗГ

Фиг II.3.

През 2004 г. за безвъзмездно ползване от научни институти, училища, производствени бази и др са предоставени 17 989 ха от ДПФ (6,89 %).

За ползване под наем или аренда са предоставени земи както следва:

- за едногодишно ползване под наем – 1 396 ха - (0,53 % от ДПФ)
- за дългосрочно ползване – 50 161 ха - (19,96 % от ДПФ), от които под наем – 14 692 ха, под аренда – 23 569 ха, за оземляване чрез отдаване под наем – 11 900 ха.

В сравнение с 2003 г. е увеличен размера на земи отдадени за дългосрочно ползване под наем или аренда.

През 2004 г. са предоставени за ползване без търг или конкурс 4 000 ха необработвани две и повече години земи от ДПФ.

Обезщетяване на собственици – притежатели на поименни компенсационни бонове (ПКБ) със земи от ДПФ

През 2004 г. за продажба чрез търг на притежателите на поименни компенсационни бонове са обявени 11 949 ха (9,58%) от поземленият фонд на държавата. Закупени са земи в размер на 1 132 ха (0,43 % от ДПФ).

До 31.12.2004 г. са приключили 94% от общинските, 81% от областните и 46% от националните търгове за продажба на земи от ДПФ за притежатели на ПКБ.

Оземляване на безимотни и малоимотни граждани

Разработени са планове за оземляване за 81 общини. През 2004 г. за оземляване чрез дългосрочно отдаване под наем са сключени договори за 11 900 ха. С 1 006 ха от ДПФ са оземлени безимотни граждани чрез прехвърляне правото на собственост.

Замени на земи от ДПФ

През 2004 г. са извършени следните замени на земи от ДПФ със земи, собственост на физически, юридически лица или частна държавна държавна собственост:

- Замяна на земи от ДПФ със земеделски земи, собственост на физически и юридически лица – 261 броя; отстъпено право на собственост за 2 585 ха, придобито право на собственост върху 2 612 ха;
- Замяна на земи, частна държавна собственост, представляваща прилежащи площи към закупени сгради и съоръжения от бившите ТКЗС със земеделски земи, собственост на физически и юридически лица – 86 бр.; отстъпено право на собственост за 144 ха, придобито право на собственост – върху 184 ха;
- Замяна на свободни, негодни за земеделско ползване земи в стопанските дворове на бившите ТКЗС, собственост на физически и юридически лица – 109 бр.; отстъпено право на собственост за 151 ха, придобито право на собственост върху 203 ха.
- Замени на земи от ДПФ в изпълнение на дейности по проекта „Комасация по споразумение” – 16 бр.; отстъпено право на собственост за 49 ха, придобито право на собственост върху земеделски земи – 54 ха.

1.2. Регистри на производители на селскостопанска продукция

Съгласно разпоредбите на Закона за подпомагане на земеделските производители (ЗПЗП) към МЗГ е изграден и функционира Регистър на земеделските производители.

През 2004 г. броят на регистрираните като земеделски производители (ЗП) е 66 772 - физически и юридически лица.

Към 19.09.2005 г. са регистрирани 64 127 земеделски производители - физически и юридически лица.

Следва да се отбележи фактът, че се забелязва временен отлив в процеса на регистриране, което в основната си част се дължи на стриктните законови изисквания за регистриране и социално и здравно осигуряване.

В тази връзка трябва да се подчертае, че регистрацията има по-скоро задължителен, а не препоръчителен характер, тъй като тя е необходимо условие за достъп до финансовото подпомагане от ДФ „Земеделие” и Програма САПАРД.

За периода 2007 - 2009 г. под формата на директно финансиране у нас ще влязат между 1,8 и 2 млрд. евро. От тях 1,5 млрд. евро под различни форми на субсидиране ще достигнат пряко до българските производители. На всеки селскостопански производител се пада по около 1000 евро годишна помощ. Те са за т. нар. полупазарни стопанства – малки ферми, които произвеждат за собствена консумация и за пазара.

За да има достъп до тези субсидии земеделският производител трябва да бъде регистриран със специален формуляр в национален регистър.

Във връзка с информационната кампания за разясняване на необходимостта и предимствата от регистрацията на земеделските производители по Наредба № 3 от 1999 г. и възможността за безплатно обучение по Програма САПАРД, са проведени редица семинари, чрез които фермерите се запознават с предимствата от регистрацията, бъдещите схеми за финансиране от ЕС, ползите от създаване организации на производителите и субсидирането на земеделските производители.

Таблица II.1.

Регистрирани земеделски производители съгласно Закона за подпомагане на земеделските производители

№	Област	брой активни ЗП през 2004 г.	брой активни ЗП към 19.09.2005 г.
1.	Благоевград	3085	3142
2.	Бургас	3290	3617
3.	Варна	2136	1812
4.	Велико Търново	3059	2819
5.	Видин	1825	1287
6.	Враца	2394	1807
7.	Габрово	796	600
8.	Добрич	3305	3256
9.	Кърджали	2840	3139
10.	Кюстендил	1323	802
11.	Ловеч	464	850
12.	Монтана	1477	1450
13.	Пазарджик	2749	2875
14.	Перник	404	374
15.	Плевен	2947	2977
16.	Пловдив	8457	7686
17.	Разград	1661	1717
18.	Русе	2335	2481
19.	Силистра	2198	2299
20.	Сливен	2073	2332
21.	Смолян	2769	2476
22.	София-град	1846	1905
23.	София	1110	1017
24.	Стара Загора	2918	2993
25.	Търговище	1115	1316
26.	Хасково	3883	3654
27.	Шумен	2438	1470
28.	Ямбол	1875	1974
	Всичко:	66772	64127

Източник: МЗГ

Във Фонд "Тютюн" е създаден и функционира Национален регистър на тютюнопроизводителите и площите в България (съгласно Закона за тютюна и тютюневите изделия). В регионалните звена на Фонда се води регистър на тютюнопроизводителите и на площите за отглеждане на тютюн по общини. Броят на регистрираните производители на суров тютюн за последните три години е посочен в Таблица II.2.

Таблица II.2.

Регистрирани тютюнопроизводители, съгласно Закона за тютюна и тютюневите изделия

№	Област	2003 година	2004 година	2005 година
1.	Благоевград	14 985	14 095	14 877
2.	Бургас	2 884	3 448	3 790

3.	Варна	19	5	1
4.	Велико Търново	0	0	0
5.	Видин	4	0	0
6.	Враца	15	24	27
7.	Габрово	0	0	0
8.	Добрич	915	979	108
9.	Кърджали	21 075	20 019	21 478
10.	Кюстендил	923	852	437
11.	Ловеч	11	1	0
12.	Монтана	24	18	11
13.	Пазарджик	1 438	1 599	1 633
14.	Перник	0	0	0
15.	Плевен	38	31	18
16.	Пловдив	1 469	1 538	657
17.	Разград	1 297	1 266	1 428
18.	Русе	111	146	289
19.	Силистра	3 456	4 234	3 892
20.	Сливен	172	210	269
21.	Смолян	3 024	3 462	3 713
22.	София – град	0	0	0
23.	София	0	0	0
24.	Стара Загора	649	539	571
25.	Търговище	185	212	234
26.	Хасково	7 395	7 562	10 590
27.	Шумен	2 553	1 555	1 797
28.	Ямбол	147	122	145
	Всичко:	62 789	61 917	65 965

Източник: Фонд "Тютюн"

1.3. Използване на площите със селскостопанско предназначение

Площта със селскостопанско предназначение (ПССП)¹ през 2004 г. е 5 786 хил. ха и заема 52,1% от територията на страната. През 2003 г. ПССП е в размер на 5 782 хил. ха. Относителният ѝ дял от територията на страната остава непроменен през двете години.

Използваната земеделска площ (ИЗП)² през 2004 г. е 5 330 хил. ха или 48,0% от територията на страната. През 2003 год. ИЗП е в размер на 5 326 хил. ха – 48,0%. Като цяло за страната се наблюдава запазване на относителния дял на използваната земеделска площ спрямо общата площ на страната.

С най-голям относителен дял на използваната земеделска площ в България през 2004 г. е Североизточният район – 23,4 %, следван от Южен централен район – 20,9 % и Северен централен район – 19,3 %

¹ **Площта със селскостопанско предназначение** се формира от използваната земеделска площ и необработваните земи.

² **Използваната земеделска площ (ИЗП)** включва:

- обработваемата земя,
- трайните насаждения,
- постоянно затревените площи,
- семейните градини,
- оранжерийните площи.

Обработваемите земи³ в България, през 2004 г. са 3 263 хил. ха и представляват 61,2 % от използваната земеделска площ (ИЗП). През 2003 г. обработваемите земи са в размер на 3 238 хил. ха – 60,8% от ИЗП за страната. Наблюдава се увеличение от 0,8 % на обработваемата земя през 2004 г. в сравнение с предходната година.

Районът с най-голям размер обработваема земя през 2004 г. е Североизточният – 31,3 % от обработваемата земя в страната, следван от Северен централен район – 21,6 % и Южен централен район 17,8 %

През 2004 г. **угари**⁴ са наблюдавани върху 438 хил. ха или 13,4 % от обработваемата земя. Спрямо предходната 2003 г. угарите намаляват с около 4 %.

Необработваните земи⁵ през 2004 г. са в размер на 455 хил. ха и представляват 7,9 % от ПССП. Необработваните земи запазват почти същия размер в сравнение с предходната година.

Таблица II.3.

Обработваема земя, използвана земеделска площ и площ със селскостопанско предназначение за периода 2000 – 2003 г.

		(хектари)				
код*	ЗАЕТОСТ	2000	2001	2002	2003	2004
		Площ (ха)	Площ (ха)	Площ (ха)	Площ (ха)	Площ (ха)
23	пшеница	1 121 838	1 366 594	1 382 890	903 345	1 044 006
24	ечемик	226 808	293 128	392 765	285 372	333 484
25	ръж и тритикале	26 501	23 843	24 065	23 252	17 578
26	овес	40 605	52 726	46 218	47 392	42 467
27	царевица	626 961	444 955	360 116	488 488	415 971
28	ориз	3 571	3 897	5 232	5 644	5 397
29	други житни	7 934	7 831	6 274	19 141	15 852
30	захарно цвекло	1 940	1 343	2 188	400	1 041
31	индустриални текстилни култури	10 231	14 689	6 436	3 293	3 735
32	слънчоглед	591 979	398 478	477 276	674 883	598 203
33	тютюн	48 247	52 165	42 016	41 875	48 974
34	индустр. маслодайни култури	9 541	20 748	12 871	20 308	20 517
35	други индустриални култури	25 010	40 002	55 873	71 295	96 078
36	картофи	25 585	21 377	22 889	22 781	24 562
37	боб, грах, бакла	10 351	6 800	6 223	6 091	5 801
38	леща, нахут и други варива	4 067	3 427	6 023	8 111	3 875
39	пресни зеленчуци	44 678	52 400	50 772	46 381	37 765
40	разсадници	4 271	4 527	4 299	3 901	4 842
41	фуражни култури, окопни	695	311	508	194	484
42	други фуражни едногодишни култури	8 913	7 680	7 985	9 820	6 547
43	ливади засети с бобови	86 561	89 277	86 474	97 469	93 044

³ **Обработваема земя** са площите, които се включват в сеитбообръщение в годината на наблюдение, временните ливади с житни и бобови треви и угарите

⁴ **Угарите** са обработваеми или необработвани земи, които не дават никаква реколта в годината на наблюдение. Обработени или не, площите остават в тази категория не повече от три години

⁵ **Необработвана земя** – включва изоставените трайни насаждения, угарите и нивите, необработвани повече от три години, които с малко средства могат да влязат в сеитбооборот.

44	ливади засети с житни	6 264	5 523	3 999	3 548	4 900
49	угар	467 573	438 757	273 911	455 798	437 674
	ОБРАБОТВАЕМА ЗЕМЯ:	3 400 124	3 350 478	3 277 303	3 238 782	3 262 797
63	семејни градини	123 667	118 956	75 417	82 426	49 122
50-58	овощни насаждения	98 820	92 330	81 045	80 285	83 082
59	лозя – чиста култура	143 047	139 087	122 299	122 080	117 041
60-62	смесени трајни насаждения	10 420	9 363	9 312	9 026	10 782
45-48	постоянно затревени площи и ливади-овощни градини	1 803 752	1 785 908	1 757 305	1 791 718	1 805 711
82	оранжерии, заслони и високи навеси	2 220	2 220	2 020	2 011	1 954
	ИЗПОЛЗВАНА ЗЕМЕДЕЛСКА ПЛОЩ:	5 582 050	5 498 342	5 324 701	5 326 328	5 330 489
	Необработвана земя	292 510	355 900	471 507	456 133	455 197
	ПССП:	5 874 560	5 854 242	5 796 208	5 782 461	5 785 686

Източник: МЗГ, "Агростатистика"

* Код от физическата номенклатура на анкетата за заетостта и използването на територията на страната (БАНСИК)

Таблица II.4.

Заетост на територията през 2004 г. по райони за планиране

(хектари)

Основни категории	БЪЛГАРИЯ	СЕВЕРО-ЗАПАДЕН	СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН	СЕВЕРО-ИЗТОЧЕН	ЮГО - ИЗТОЧЕН	ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН	ЮГО - ЗАПАДЕН
пшеница	1 044 006	102 361	244 298	310 626	154 951	186 329	45 441
ечемик	333 484	31 752	79 295	91 791	69 375	52 547	8 724
ръж и тритикале	17 578	92	661	.	792	11 722	4 311
овес	42 467	9 596	12 336	9 651	2 292	5 114	3 478
царевица	415 971	43 923	103 014	220 991	11 471	24 474	12 098
други зърнени	21 249	.	.	6 917	5 123	9 209	.
Общо зърнени (вкл. за фураж):	1 874 755	187 724	439 604	639 976	244 004	289 395	74 052
слънчоглед	598 203	63 660	158 449	202 352	67 395	82 486	23 861
други маслодайни	20 517	1 623	1 480	14 828	1 055	1 531	.
Общо маслодайни:	618 720	65 283	159 929	217 180	68 450	84 017	23 861
влакнодайни култури	3 735	3 735	.
тютюн	48 975	1 794	354	2 710	2 308	30 544	11 264
други индустриални култури	97 118	3 170	4 325	36 352	42 807	9 627	836
Общо технически:	149 828	4 964	4 679	39 063	45 116	43 906	12 100
картофи	24 562	199	1 135	1 402	268	13 379	8 179
грах, фасул, бакла, леща и други варива	9 676	.	1 761	5 419	696	1 108	692
пресни зеленчуци без зелен фасул и зелен грах	37 765	199	1 455	11 493	5 265	17 497	1 856
цветя, оранжерии и разсадници (вкл. горски)	6 796	367	1 503	1 807	972	1 678	469
семејни градини	49 122	4 292	6 329	6 119	7 859	11 063	13 460
Общо зеленчуци и цветя:	127 921	5 057	12 183	26 240	15 060	44 725	24 656
окопни и други едногодишни фуражни култури	7 031	192	1 192	906	518	2 988	1 235
ливади с бобови	93 044	3 413	26 636	40 068	3 599	15 420	3 908
ливади с житни	4 900	.	1 401	1 237	.	108	2 154
Общо ливади и едногодишни	104 975	3 605	29 229	42 211	4 117	18 516	7 297

фуражни (без царевича):							
продуктивни постоянни ливади	539 254	97 117	96 839	7 596	39 350	136 042	162 310
високопланински пасища	132 785	6 474	5 527	120	2 643	52 547	65 474
затревени слабопродуктивни площи	1 108 082	72 090	177 966	167 009	169 401	266 586	255 030
ливади-овощни градини	25 590	192	12 491	.	209	843	11 855
Общо постоянно затревени площи и ливади-овощни градини:	1 805 711	175 873	292 823	174 725	211 603	456 018	494 669
лозя	117 041	12 112	11 488	23 448	25 220	38 291	6 482
кайсии, зарзали и праскови	14 287	333	2 572	8 009	1 726	1 119	528
череша и вишна	13 672	333	1 157	1 725	1 115	5 201	4 141
сливи	19 703	775	5 782	1 300	1 678	6 351	3 817
ябълки	7 350	389	110	2 179	380	3 705	587
круши и други овощни култури	15 291	.	3 135	2 738	691	7 612	1 115
Др. трайни насажд. (подкултури, ягодопл.)	23 561	1 489	1 767	5 462	3 053	4 537	7 253
Общо трайни насаждения:	210 905	15 431	26 011	44 861	33 863	66 816	23 923
угари	437 674	110 342	66 679	64 204	37 198	113 093	46 158
ИЗПОЛЗВАНА ЗЕМЕДЕЛСКА ПЛОЩ:	5 330 489	568 279	1 031 137	1 248 460	659 411	1 116 486	706 716
необработвана земя	455 197	82 257	66 572	53 694	65 709	121 510	65 455
ПЛОЩ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ:	5 785 686	650 536	1 097 709	1 302 154	725 120	1 237 996	772 171

Източник: МЗГ, "Агростатистика"

Таблица II.5.

Размер, структура и изменение на площите със селскостопанско предназначение през 2003 и 2004 г.

Основни категории	2003г.		2004г.		Изменение 2004/ 2003 %
	хектари	Дял - %	хектари	Дял - %	
Общо зърнени (вкл. за фураж):	1 772 634	30,66	1 874 755	32,40	+ 5,76
Общо маслодайни:	695 191	12,02	618 720	10,69	- 10,86
Общо технически немаслодайни:	116 863	2,02	149 828	2,58	+ 28,21
Общо зеленчуци и цветя:	171 702	2,97	127 921	2,21	- 25,50
Общо ливади и едногодишни фуражни (без царевича):	111 031	1,92	104 975	1,81	-5,45
Общо постоянно затревени площи и ливади-овощни градини:	1 791 718	30,99	1 805 711	31,21	+ 0,78
Общо трайни насаждения:	211 391	3,66	210 905	3,64	- 0,23
Угари	455 798	7,88	437 674	7,56	- 3,98
ИЗПОЛЗВАНА ЗЕМЕДЕЛСКА ПЛОЩ:	5 326 328	92,11	5 330 489	92,13	+ 0,08
Необработвана земя	456 133	7,89	455 197	7,86	- 0,20
ПССП:	5 782 461	100,00	5 785 686	100,00	+ 0,06

Източник: МЗГ, дирекция "Агростатистика"

1.4.5. Състояние на почвените проучвания и почвените ресурси в България през 2004 г.

Управлението на почвените ресурси чрез осигуряване на многофункционално ползване на наличната информация за почвената покривка и земеползване от собствениците и ползвателите на земята, специализираните земеделски структури и от управленските органи на различни нива е основна цел на Изпълнителната агенция по почвените ресурси към МЗГ.

Продължава изграждането и обогатяването на Географската информационна система (ГИС) на почвените ресурси.

Експериментира се приложението на сателитни снимки с висока разделителна способност за актуализиране и детайлизиране на почвено-картографската информация и отделянето на земеделски площи по устойчиви репери и култури.

Актуализирането и обогатяването на наличната информация за почвените ресурси е една от основните задачи на Агенцията, която се извършва в средата на ГИС и дава възможности за оперативно ползване на информацията за всеки парцел от плановете за земеразделяне. Чрез тематичните си карти, ГИС дава възможности за оптимално ползване на почвените ресурси при провеждането на политиката за развитие на растениевъдството, поливното земеделие и провеждането на мелиорации.

Извършва се съвместяването на информацията с тази на ЕС, чрез корелация на класификацията, методиките и аналитичните изследвания с оглед създаване на възможности за ползване на информацията в рамките на страните от Европа.

През 2004 г. базата данни с аналитични и агроклиматични параметри за определяне пригодността на почвите за отглеждане на 22 броя култури при поливни и неполивни условия за землищата с актуализирани карти на почвената покривка е допълнена с данни за 200 000 ха земи. Нараства броят на собственици, ползватели, арендатори на земеделски земи за които се изготвя подробна информация за почвените ресурси, във връзка с кандидатстване за финансиране по Програма САПАРД и пред ДФ "Земеделие". През 2004 г. тази информация обхваща 256 землища (включва над 1000 имота), а само за първото полугодие на 2005 г. – 177 землища. Увеличава се и броят на собственици, ползватели, арендатори на земеделски земи, които се интересуват от пригодността на земите за отглеждане на различни култури.

Нараства и броят на експертизите през 2004 г. (50 бр) на земеделски земи в различни райони на България, касаещи проверка на категории по почвени карти, съвместени с планове за земеразделяне, извършени по молба на Общински служби по земеделие, регионални служби и граждани.